

**KONINKLIJKE
VERENIGING
TER BEOEFENING
VAN DE
KRIJGSWETENSCHAP**

OPGERICHT 6 MEI 1865

Ereleden

Z.K.H. de Prins der Nederlanden

Z.E. Luitenant-Generaal b.d.
M. R. H. Calmeyer

Generaal-Majoor b.d. J. J. de Wolf

Generaal-Majoor b.d.
E. R. d'Engelbronner

Generaal-Majoor
J. P. Verheijen

Bestuur

Voorzitter

H. A. Couzy, kol art

Vice-voorzitter

A. T. M. Oonincx, cdre Klu

Leden

G. C. Berkhof, bgen gn
F. J. Roelofs, kol KLu
A. G. C. Kok, kol marns
W. IJspeert, ktz

Redacteur

P. L. Hoevers, bgen inf
p/a Hogere Krijgsschool
v.d. Burchlaan 31
2597 PC Den Haag

Secretarls

W. F. Anthonijsz, lkol cav
Denijsstraat 135
2551 HJ Den Haag

PennIngmeester

J. R. Karssing, maj cav
Meeuwenlaan 23
2352 CN Leiderdorp
girorekening 7 88 28

MARS IN CATHEDRA

15 APR
1 9 8 5

64

IN DIT NUMMER

Mededelingen van het bestuur:
Leerstoel aan de Universiteit van
Amsterdam — Jaarverslag van
de redacteur resp. hoofdredac-
teur van Mars in Cathedra en de
Militaire Spectator — Financieel
verslag — Verslag van de kas-
controlecommissie — Bijeen-
komst te Den Haag, woensdag 13
februari 1985 — Krijgsmacht, po-
litiek en militaire professie, voorbij
dilemma, doch nieuwe complexi-
teit

2240

President Reagan's Strategic De-
fense Initiative: implications for
West European security, voor-
dracht door G. C. Berkhof, Brig.-
General RNLA

2244

Krijgsmacht, politiek en militaire
professie. Voorbij dilemma, doch
nieuwe complexiteit, door dr. A.
A. Klumper, luitenant-kolonel van
de mpsd

2254

©

Tot zijn opvolger is benoemd brigade-generaal der infanterie P. L. Hoeyers, Directeur van de Hogere Krijgsschool.

Ook de *Militaire Spectator* kende in 1984 geen noemenswaardige problemen. Ook dit tijdschrift kon — mede dank zij de voortreffelijke medewerking van de heer L. W. Krumbholz van het ministerie van defensie en belast met de voorbereiding, opmaak en produktie van zowel de *Militaire Spectator* als *Mars* in *Cathedra* — regelmatig en op de geplande tijdstippen verschijnen. In het verslagjaar is een themanummer uitgegeven ter gelegenheid van het 170-jarig bestaan van de Koninklijke Marechaussee. Bovendien is een artikelenserie gepubliceerd over het onderwerp: „Leiderschap op de korrel”. De in 1983 met de cadettenprijs bekroonde eindstudieopdracht is in 1984 gepubliceerd. Ook in het verslagjaar is deze prijs op de KMA uitgereikt door de voorzitter van de Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap.

Een dezerzijds opgesteld overzicht van in de *Militaire Spectator* gepubliceerde artikelen geeft het volgende beeld. Totaal zijn 582 bladzijden tekst gepubliceerd waarvan 71 ten behoeve van de inhoudsopgave, officiële mededelingen, editoria's, boekbesprekingen en uit de vakpers. De resterende 511 bladzijden

zijn als volgt verspreid over de groepen van onderwerpen:

— 90 bladzijden gewijd aan militair-historische onderwerpen, geschreven door 1 lkol, 1 maj KLu, 1 tlnt en 3 burgers;

— 132 bladzijden ten behoeve van strategie, internationale verhoudingen en militair-politiek van de hand van 1 ktz b.d., 1 lkol, 1 maj, 1 res maj b.d., 1 sgt I en 7 burgers;

— 7 bladzijden op het gebied van automatisering, geschreven door 1 kap;

— 86 bladzijden voor tactiek, logistiek, opleidingen en procedures; auteurs waren 2 kols, 2 lkols, 3 majs en 1 res-tlnt;

— 5 bladzijden handelende over psychologische en sociologische zaken, van de hand van 1 lkol;

— 48 bladzijden ten behoeve van buitenlandse strijdkrachten, geschreven door 1 genmaj b.d., 1 kol KLu b.d., 1 kol b.d., 1 lkol b.d. en 1 burger;

— 37 bladzijden betrekking hebbende op het onderwerp leiderschap/management, opgesteld door 1 genm b.d., 1 lkol, 3 majs, 4 kops en 2 burgers.

— 69 bladzijden (waaronder het themanummer) gewijd aan artikelen betreffende de Koninklijke marechaussee; auteurs waren 1 genm, 2 lkols, 2 majs en 3 kops;

— 37 bladzijden tenslotte voor Meningen van anderen en Antwoorden op meningen van anderen.

Wellicht interessanter is te weten hoeveel bladzijden door de categorieën officieren, andere militairen en burgers zijn gevuld. Deze uitsplitsing geeft het volgende beeld:

— 14 blz. (3%) door opperofficieren;

— 240 blz. (51%) door hoofdofficieren;

— 72 blz. (15%) door subalterne officieren;

— 5 blz. (1%) door een onderofficier;

— 143 blz. (30%) door burgers.

Militairen hebben dus 331 bladzijden voor hun rekening genomen; 57 bladzijden (12%) van de hand van officieren b.d. en 274 bladzijden (57%) gevuld door actief dienenden. Het is verheugend te kunnen constateren dat nu ook meer jongeren dan in de voorbije jaren zich over de „schrijfdrempelvrees” hebben weten heen te zetten.

Uit de geleverde bijdragen zou de onjuiste conclusie kunnen worden getrokken dat de *Militaire Spectator* uitsluitend een periodiek is van de Koninklijke landmacht. Ook dit keer moet helaas worden geconstateerd dat de inbreng van de Koninklijke luchtmacht — hoewel beter dan in 1983 — toch als zeer mager moet worden aangeduid. Stimulansen vanuit de organisatie van de KLu zouden hieraan wellicht een positieve wending kunnen geven.

Verslag van de kascontrolecommissie

1. Heden, 29 januari 1985, is de financiële toestand van de vereniging aan een onderzoek onderworpen.
2. De bevindingen van de kascontrolecommissie zijn als volgt:
 - a. de jaarstukken zijn afgesloten op 31 december 1984;
 - b. de boekhouding is overzichtelijk gevoerd;

c. de bewijsstukken zijn alle aange troffen en akkoord bevonden.

3. De commissie stelt op grond van het bovenstaande voor de penningmeester décharge en acquit te verlenen voor het gevoerde beleid.

4. Dank aan de penningmeester voor de bijzonder overzichtelijke presentatie van alle benodigde gegevens.

De commissieleden:
w.g. J. M. J. BOSCH, maj cav
w.g. R. GROOT, maj gn

MILITAIRE SPECTATOR

Maandelijks ontvangen de leden de *Militaire Spectator*. Ten einde de toezending aan de leden die thans nog actief dienend officier van Land- of Luchtmacht zijn, ook na hun dienstverlating zeker te stellen, wordt belanghebbenden verzocht de ledenadministratie van de Vereniging (Karel Doormanlaan 274, 2283 BB Rijswijk) in voorkomend geval ter zake in te lichten.

Bijeenkomst te Den Haag

woensdag 13 februari 1985

De voorzitter van het panel, jhr. drs. G. van Benthem van den Bergh, directeur van het Nederlandse Genootschap voor Internationale Zaken, verwelkomt de vele aanwezigen van zowel de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap als het Nederlandse Genootschap voor Internationale Zaken. Hij stelt dat het tijdstip van deze forumdiscussie niet beter had kunnen worden gepland

aangezien de Strategic Defense Initiative van president Reagan op dit moment onderwerp is van publieke en politieke discussie, van belang voor de Oost-Westverhouding in het algemeen en voor die in Europa in het bijzonder.

Hij leidt twee sprekers in, te weten: de heer C. Bertram, momenteel politiek redacteur van „Die Zeit” maar wellicht beter bekend door zijn vorige functie van directeur van

het International Institute for Strategic Studies te Londen, en brigade-generaal der genie G. C. Berkhof, thans wetenschappelijk medewerker aan het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen „Clingendael”, die heden een boek over „Strategic Defense Initiative” heeft gepubliceerd en bekend staat als een expert op het gebied van nucleaire strategie, en geeft vervolgens brigade-generaal Berkhof het woord.

De voordrachten en de discussie werden in de Engelse taal gehouden. Het tijdsbestek liggende tussen deze forumdiscussie en het tijdstip waarop de kopij voor deze editie van Mars in Cathedra gereed moest zijn — wil dit nummer op tijd verschijnen — was voor uw redacteur te krap. Volstaan zal worden met publikatie in dit nummer van de voordracht van brigade-generaal Berkhof. In de volgende editie zullen het betoog van de heer Bertram alsmede de daaropvolgende discussie worden gepubliceerd. In plaats daarvan is in dit nummer een voordracht opgenomen van lkol dr. A. A. Klumper; zie hieronder.

Voordracht en algemene ledenvergadering 20 mei 1985

Op maandag 20 mei a.s. te 19.30 uur houdt de vereniging voor leden en introduc e(s) een bijeenkomst in het Nederlands Congresgebouw te 's-Gravenhage, waar door kolonel H. A. van Randwijk en generaal-majoor KLu M. C. Visser een inleiding zal worden gehouden over het onderwerp

Luchtverdediging in de jaren '90

Na de voordracht wordt, als gebruikelijk, gelegenheid tot discussie geboden.

Introductie: d.t.v. de secretaris, lkol W. F. Anthonijsz, Frederikazerne, gebouw 110, Postbus 90701, 2509 LS Den Haag (telefoon tijdens diensturen (070) 73 24 33)

Agenda Algemene ledenvergadering (in aansluiting op de discussie)

1. Opening door de voorzitter
2. Mededelingen van de voorzitter
3. Jaarverslag van de penningmeester (zie elders in dit nummer)
4. Jaarverslag van de secretaris (*MiC* (1985)(63)2216)
5. Jaarverslag van de hoofdredacteur (zie elders in dit nummer)
6. Verkiezing van bestuursleden (m.u.v. bgen b.d. J. C. M. Knol, maj A. J. G. M. Blomjous en mr. B. J. van Eenennaam stellen alle bestuursleden zich herkiesbaar; het bestuur stelt als kandidaten voor ktz A. Pruijs, directeur Marine Stafschool; maj gn R. Groot, docent HKS; de heer H. A. Schaper)
7. Rondvraag
8. Sluiting

Krijgsmacht, politiek en militaire professie — voorbij dilemma, doch nieuwe complexiteit.

Dit artikel van lkol dr. A. A. Klumper is gebaseerd op diens inleiding, gehouden op 16 november 1984 op een conferentiedag van de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht. Deze Stichting zal dit voorjaar een brochure laten verschijnen onder dezelfde titel als die van de conferentiedag: „Politiek en krijgsmacht”; informatie daarover: (070) 46 12 59. Dr. A. A. Klumper gaat — als coreferent — in op de aan zijn voordracht voorafgegane inleiding van prof. dr. J. Niezing van de Vrije Universiteit Brussel met het thema: „Sociologie, krijgsmacht en politiek — het vervagen van een klassiek dilemma”. Het niet v or het artikel van dr. A. A. Klumper afdrucken van die inleiding heeft geen storende invloed op het betoog van dr. Klumper, vandaar dat wordt volstaan met uitsluitend diens betoog.

President Reagan's Strategic Defense Initiative: implications for West European security

G. C. Berkhof

Brig.-General RNLA; Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', Research department

In a television address to the nation almost two years ago President Reagan told his audience:

Let me share with you a vision of the future that offers hope. It is that we embark on a program to counter the awesome Soviet missile threat with measures that are defensive. Let us turn to the very strengths in technology that spawned our great industrial base and that have given us the quality of life we enjoy today. (1)

He called upon the American scientific community, 'those who gave us nuclear weapons . . . to give us the means of rendering these nuclear weapons impotent and obsolete' (2).



The echoes of this address, termed the 'star wars speech' by critics, still resound and one does not need a crystal ball to predict that they will continue to be heard for quite some time to come. This should not surprise us. Defence against ballistic missiles is an important and complex issue, and its consequences for NATO's agreed strategy of deterrence and defence should be studied carefully and in detail, as should its implications for future arms control negotiations. West Europeans should take an active part in the analysis of the *Strategic Defence Initiative*, SDI for short. SDI is a long-term research programme from both the technological and conceptual points of view, so suggestions — preferably advanced at an early stage — can and will be taken into account. It is important, however, that they be based on a factual and thorough analysis of the realities of the 1980s, and not on vague premonitions or utopian views that are far removed from the present strategic situation.

West European critics against SDI

It would be quite wrong to suggest that most West European objections against SDI fall into the latter category. That is not the case. But it cannot be denied that some West European critics of SDI fire their broadsides at the wrong target, either from lack of knowledge, or flawed logic, or both. Let me give you some examples, starting with one used by analysts of the 'heads I win, tails you lose'-variety. Their line of reasoning, put simply, amounts to this: first they will assert that from the technological point of view an effective defence against ballistic missiles is impossible. If you reply that the aim of the research programme is to look into new technologies that offer at least the prospect of a viable defence, they fall back on a different argument. 'Let us suppose', they say, 'just for the sake of argument, that in the remote future an effective defensive system can be deployed; then it will prove to be unaffordable, running into trillions of dollars'. If you reply that 'effective' surely means 'cost-effective' they will go on and say: 'Yes, maybe, but have you ever considered the point that an effective defence against strategic ballistic missiles will mean a *fortress America*, which would be highly destabilizing and detrimental to the security of Western Europe? If you counter that argument by saying that one of the options of the research programme will be the development of defensive weapon systems against the short-range ballistic missiles which threaten Western Europe, they change ground again. They now retort: 'Maybe, maybe, but what about aircraft, cruise missiles or even atomic devices, which can be smuggled across borders in suitcases or

rucksacks? When you point out that these are threats of a different nature, that is usually the end of the discussion. One debater, however, took the argument one step further: 'Do you know', he said to me, 'that every ten to fifteen years the Americans come up with some defensive scheme, and that they invariably gave up the effort? The last time was in 1975. Then they deployed the Safeguard ABM system, only to dismantle it four months later. So I do not understand why you are so fascinated by the American plans. SDI? A waste of time!'

Soviet reaction to SDI

This method, without the last twist of course, was also used by Soviet scientists in their 'appeal to all scientists of the world' issued on 10 April 1983. This swift reaction to President Reagan's plan came as no surprise to anyone who is even vaguely familiar with the methods used by the 'disinformation' branch of the First Main Directorate of the KGB (3). What was surprising, however, was that a large number of the 'concerned scientists' who signed that letter occupy prominent positions in the Soviet defence industry. From the Ministry of General Machine-building, the ministry which is responsible for the development and production of ballistic missiles, signatories included A. D. Nadi-radize, the designer of the SS16 mobile ICBM and the SS20 IRBM, V.N. Chelomei, designer of the SS19 ICBM, and V. P. Makeyev, the chief designer of the submarine-launched ballistic missiles. Others are engaged in research on laser weapons, chemical weapons and anti-ballistic missiles (4). It could be that these scientists of the Soviet armaments industry are professionally concerned about the work of their American counterparts, but they do not seem to me to be perfect guides 'along the path of curbing the arms race and subsequent disarmament'.

Mutual assured destruction

Another group of critics use the 'inverted logic method' to denounce President Reagan's plan.

They usually reduce the complex strategic reality to a simple formula, and then determine whether SDI — as they see it — fits into it. One such formula is called 'mutual assured destruction' or MAD. MAD is a concept which gained some popularity in the early 1970s after the signing of the ABM Treaty. What it amounted to, in greatly simplified terms, was that abandoning the idea of defence against intercontinental nuclear missiles would mean that the populations of the United States and the Soviet Union could be regarded as 'hostages for peace'. In the absence of strategic defence, no more than a comparatively small number of intercontinental nuclear systems would be needed for this purpose. The deterrence value of offensive weapons then became proportionately greater, offering good prospects for their limitation in arms control talks. By signing the ABM Treaty, so the reasoning went, Moscow had also embraced the MAD theory and the way was open for a drastic reduction of the offensive nuclear arsenals. Admittedly, leaving aside its moral implications, MAD possessed an abstract and even fascinating logic. It was certainly simpler than the complex counterforce strategies, and in theory offered the prospect of smaller nuclear arsenals. But the theory could only work if both Washington and Moscow were to regard MAD as the cornerstone of their nuclear doctrine, which they did not.

Washington never used MAD as a basic premise for its strategic analysis. For their part the Soviet leaders never publicly indicated that they countenanced holding the people of Moscow and other major cities as 'hostages for peace'. On the contrary, they stressed the importance of active and passive defence: they pursued an active research policy on laser and particle beam weapons technology, upgraded their ABM complexes around Moscow, continued to strengthen the national air defence forces and at the end of 1972, shortly after the ratification of the ABM Treaty, reorganized their civil defence organisation: all measures that were a direct negation of the MAD theory. Moreover, American hopes that the combined ABM/SALT Treaties would lead to a reduction in offensive nuclear weapons have proved to be somewhat

optimistic, to say the least. At the beginning of the 1980s the Soviet nuclear arsenal of intercontinental weapon systems was larger than the original 1972 CIA estimates of the possible ten year growth rate if *no* SALT Treaty were to be concluded. One of the reasons for this spectacular increase in the Soviet stockpile is that the SALT Interim Treaty contained a loophole which allowed the Soviets to enlarge the payload of their ICBM's very substantially. The so-called 'cold-launch technique' used for this purpose was not a *de jure* violation of the 1972 SALT Treaty, but was decidedly contrary to its spirit. The build-up of offensive nuclear weapons was likewise at variance with the American unilateral statement appended to both treaties. This statement, though not legally binding, concludes that 'if an agreement providing for more complete strategic arms limitations is not achieved within five years, U.S. supreme interests could be jeopardized. *Should this occur, it would constitute a basis for withdrawal from the ABM Treaty*'. Yet in 1977, and again in 1982, the United States reviewed the ABM Treaty without pressing for modifications. On both occasions American proposals concerning reductions in the levels of offensive weapons were rejected by the Soviet Union.

So it would seem that MAD bears no relation to the present strategic situation. Nor as the history of arms control shows, can it be used as a guideline for future arms control negotiations. To denounce SDI on the basis of MAD by arguing, for instance, that a 'leak-proof' defence of cities will be impossible to achieve, is unrealistic. It is true that the defence of cities will be a very difficult undertaking, to say the least. But an attack on cities is not the basic tenet of Soviet military doctrine. And it is that doctrine that SDI seeks to render untenable.

Dutch point of view

Before giving you my views on Soviet military doctrine and SDI, I should like to cite one more example of unfair criticism of the defensive research programme. Most commentators in the leading Dutch newspapers take the view that SDI is one of

the major reasons for the Soviet Union's return to the negotiating table. It therefore constitutes an important bargaining chip. Starting from this premise, the author of the editorial printed in the NRC/Handelsblad on 28 January 1984 (5) characterized President Reagan's remark that the negotiations could take longer than his last term in office as 'shocking'. For a number of reasons I consider this a lack of insight into the arms control process; it falls far short of the standards expected of a quality newspaper. Let me explain why.

Firstly, from the point of view of negotiating tactics it would be very unwise giving away the only bargaining chip you possess without pressing for reductions of the offensive nuclear arsenals. It would be even more foolish, of course, to give it away *before* the start of the negotiations, as the Soviets demanded in Geneva. This would have left the Americans empty-handed, and as the arms control record shows, the chance of reducing the number of 'heavy' counterforce ICBM's — one of the most destabilizing elements on the Soviet offensive arsenal — would have been zero.

Secondly, as I stressed earlier, SDI is a research programme. Actual weapon systems will probably not emerge before the start of the next decade. Of the three major technology areas that are relevant to ballistic missile defence, namely sensor systems, fast computers and directed energy weapons, the United States is ahead in the first two while the Soviet Union leads in laser and particle beam weapons research. In Semipalatinsk and Sarysjagan the Soviets have constructed prototype installations that are tested against satellites and nuclear warheads.

The Soviet demand that the Americans stop their research programme was therefore unfair and was mainly motivated by propaganda reasons. A more balanced proposal would have been to strive for an agreement, however, is no real-world option for two reasons. The first is that there is basically no dividing line between research on military and civilian applications of for instance computer technology. The same is true of research on directed energy weapons, which is closely related to research in fusion energy. As no one has yet come up

with a feasible idea for pressing ahead with computer and fusion energy research for purely civilian purposes, while refraining from using the results in weapon systems, an agreement to stop military research would be meaningless. The second reason, closely related to the first, is that verification of such an agreement by satellite or other means is out of the question. In my view all that can be done is to draft a 'framework treaty' under which both sides agree to maintain strategic stability, report actual deployment of weapon systems and components well in advance, and begin negotiations on the basis of the treaty afterwards. Such 'along-the-road'-negotiations would most certainly take longer than President Reagan's second term in office.

So even if both sides wish to conclude meaningful and verifiable agreements, negotiations will take a long time and one cannot blame President Reagan for saying so. The editorial writer in question was barking up the wrong tree, to say the least. This was a particularly serious mistake because the Soviet Union, as the letter of the 'concerned scientists' shows, uses every trick of the trade to confuse and mislead Western public opinion. Minister Gromyko's insistence on the inclusion of the word 'prevention' in the passage in the Geneva final communiqué relating to the 'arms race in space' is another case in point. It highlights the American plans for space weapons and conveniently distracts attention from the Soviet ground-based laser and particle beam weapon prototypes that can also be used against satellites, missiles and warheads. The object of this political ploy is clear: to fuel anti-American feeling in Western Europe, drive a wedge between the United States and its West European allies, and induce Congress to cut SDI funds. I believe that the Soviet Union will negotiate seriously only if this propaganda effort shows no results. Arms control can contribute to mutual security, but we must first analyse the facts properly, show patience and above all resist propaganda efforts. Arms control would be reduced to a mockery of the signing of treaties, whatever their content, were to become its sole purpose. It would give us a false feeling of security and ulti-

mately endow the Soviet Union with a 'droit de regard' in West European affairs.

The American space programme

I have devoted some time illustrating the lack of knowledge and flawed logic of some of the critics of SDI. I thought it important to demonstrate that the real issues of SDI are more complex than most critics would wish us to believe. I hope I have also made it clear that some of them — probably unwittingly — have echoed the tunes orchestrated by the Soviet propaganda machine. I know perfectly well, of course, that showing some arguments to be wrong is no proof in itself that SDI is a programme which is vital Western security or one which should be supported by West Europeans. To do that it is necessary first and foremost to view the American space programme in its proper perspective.

It is important, for instance, to note that President Reagan is not the first president to formulate plans for space weapons. The Americans had in fact stepped up their research efforts in the late 1970s, although this decision — taken in direct response to Soviet weapon efforts — did not receive wide publicity at the time. Suspicions concerning the use of directed energy weapons in an ABM role were fuelled in the mid-1970s when the Soviet Union embarked on the construction of the directed energy test installation in Semipalatinsk in the Kazakhstan military district. Satellite pictures of the work in progress gave rise to a controversy within the American intelligence community that took some years to resolve. Air Force experts believed from the outset that it was a proton beam weapon facility, though others, most notably CIA technical experts, disagreed. The CIA analysts considered proton weapons to be beyond the ken and scope of Soviet science because it implied that the Soviet Union was ahead in seven important beam weapon technology areas (6). This debate was still going on when President Carter took office in 1977. At first the President did not seem to take the Soviet efforts very seriously (7), but within eighteen months he modified his views as satel-

lite information confirmed the earlier reports of the Air Force. This evidence convinced President Carter that the Soviet Union had moved into the lead in beam weapons research and that steps had to be taken to redress the balance. By Presidential Directive no. 48 he ordered an expansion of the research effort, mainly to prevent a possible Soviet 'break-out' from the ABM Treaty (8). Funds for the programmes were practically doubled (9). Of course a more generous allocation of funds does not produce immediate results, especially in hi-tech research projects. But with their usual flair for improvisation and by extensive copying from Soviet programmes (10) the Americans succeeded in establishing a firm research base.

This was the situation in 1981, when President Reagan was inaugurated as the 40th President of the United States. The President, who had previously shown a keen interest in ballistic missile defence, at first charted a course that seemed to be in line with his predecessor's policies (11). But on 4 July 1982, he formulated a national space policy (12), whose basic aim was to promote research in order to safeguard the U.S. lead in space technology, to enhance security and to boost the economy. This low-key policy, though in a way a continuation of President Carter's space policy, was in fact a stepping stone to what we now know as SDI.

Why the President decided almost a year later, on 23 March 1983, to shift the emphasis from an extensive but low-key research programme to a major strategic policy objective is not clear. The wording of his statement suggests that the decision was probably based more on moral grounds than on the results of ongoing studies (13). The President seemed to be repelled by a doctrine that relied solely on nuclear retaliation, and to prefer a strategy designed to 'protect the people, not to avenge them' (14).

On the other hand it is obvious that the President also sought to enhance the technological level of American industry as a whole. General Abrahamson, the director of SDI, had this in mind when he wrote recently: 'we must continue to strive to make the (SDI) program visible, affordable and, as much as large, essentially creating a return in-

vestment for the American taxpayer that provides benefits beyond enhanced deterrence (. . .) This is not a unique idea (. . .) On a wide range of matters, including electronics, air transport and data automation, military investment has been a catalyst to the flexible, adaptive and innovative elements of our industry. The space program has yielded — and it will continue to yield — substantial benefits to the American nation (. . .) In conjunction with other programs (. . .) SDI could be the nucleus of a new space renaissance, the 21st-century renaissance' (15).

Soviet armament effects

It is not to be wondered at that the Reagan administration should use military investment in research in high technology as a lever to boost the economy. President Reagan shows a keener interest in the economic dimension of the long-term competition with the Soviet Union than any postwar President — with the possible exception of President Eisenhower (16). There are indeed reasons for concern. Although budget comparisons of NATO and the Warsaw Pact can only be based on estimates, most analysts agree that NATO spends more on defence than the Warsaw Pact countries (17). However, while agreeing on the fact that NATO *outspends* the Warsaw Pact, they also agree that as far as 'classical' military equipment is concerned the Warsaw Pact *outproduces* NATO by a wide margin. In 1983, for instance, the Soviet Union, only marginally assisted by the other Pact countries, produced twice the number of tanks, twelve times as many artillery pieces, nine times the number of surface-to-air missiles and five times the number of ballistic missiles — to mention but a few items — than all NATO countries together (18). This is partly attributable to the fact that NATO personnel costs take a larger share of the defence budgets, leaving only 30 to 40 per cent for investment (R&D, procurement of construction). In the Soviet Union the reverse situation obtains. Owing to low wage costs, more than 60 per cent of the Soviet defence budget is available for investment. Another important point is.

of course, standardization. Pact forces use equipment that is predominantly manufactured in the Soviet Union. As the Pact countries all have cadre/militia-type armies and are trained according to Soviet tactics, equipment is not only standardized but also specially designed for use by conscripts; that is to say rugged, relatively cheap and easy to handle (19). This reduces the costs of maintenance and training. All these factors are conducive to a higher growth rate than in NATO. Growth rates are important because they permit both modernization and enlargement of the inventory as older models are phased out and replaced by a greater number of advanced weapon systems. It is perhaps for this reason that after a period of growth of more than fifteen years no concern was felt in the West until the mid-1970s. As one analyst noted, 'it was not the rate of growth *per se* that was alarming, but the levels attained by that process' (20).

Before going further into this point, I want to indicate a serious weakness of the Soviet armaments industry, namely its lack of vitality in the development of advanced electronics. This is hardly surprising in view of the fact that in the Soviet Union work in advanced electronics is largely restricted to the military sphere. For obvious reasons, personal computers and other data display systems are anathema to the rulers of a closed society. Moreover, the excessive secrecy surrounding military production precludes the dynamic interaction of the civilian and military use of electronics that we know in the West. The Western research base for advanced electronics is consequently both broader and more creative, and there is no reason to suppose that this will change in the future. 'Emerging technologies' can thus buttress NATO's conventional defence and at the same time yield a cost-effective defence against ballistic missiles, thereby offsetting the Soviet advantage of a higher production rate in ballistic missiles and 'classical' weapon systems.

The SDI

So the SDI research programme is more than sim-

ply an expansion of the Carter programme. It represents an effort to boost the American economy and a bid to change the strategic equation with weapon systems using the strong points of the Western industrial base. The fact that these weapon systems stress defence rather than retaliation, gives them an added moral advantage in the President's eyes.

After the Address of 23 March 1983 President Reagan issued National Security Study Directive 6-83, ordering an evaluation of technologies to counter ballistic missiles. Closely coordinated studies were conducted from June to October 1983. Dr. James Fletcher headed a team of scientists that reviewed the technologies and weapon systems for ballistic missile defence. The team concluded, amongst other things, that it was best to aim for a defence consisting of multiple layers (21). They did not recommend the development of a specific system. Such decisions could probably not be made before the end of the decade. It would, however, be possible to conduct technology demonstrations at an earlier date (22). The team completed their work in a spirit of optimism, concluding that the scientific community might indeed give the United States 'the means of rendering the ballistic missile threat impotent and obsolete' (23).

The implications for defence policy, strategy and arms control were studied by two groups: an inter-agency group led by Franklin C. Millar and a group of outside analysts headed by Frank Hoffman. If the Fletcher team considered technological demonstrations to be markers along the path to be followed by research, the Hoffman group viewed intermediate options as important in their own right (24). One of the intermediate options the Hoffman panel considered was an Anti-Tactical (Ballistic) Missile (ATM or ATBM) system. Such a system would combine advanced midcourse and terminal tracking systems and ATBM weapons against the shorter-range missiles threatening Western Europe and could conceivably be available in the medium term (25). Deployment of the system would not violate the 1972 ABM Treaty,

which only limits weapons and radars against *strategic* intercontinental missiles.

After the reports had been combined in one inter-agency report, President Reagan endorsed most of their conclusions on 6 January 1984 by National Security Decision Directive (NSDD) 119 (26). He called for the initiation of a programme to demonstrate the technological feasibility of enhancing deterrence and thereby reducing the risk of nuclear war through a greater reliance on a defensive strategic capability. All SDI programmes are to be managed by a single project manager — Lt. General Abrahamson — who is directly responsible to the Secretary of Defence. For the 1985-1989 period approximately 26 billion dollars will be needed for the SDI programme (27). Without President Reagan's initiative an estimated 15 to 18 billion dollars would have been necessary to fund the ongoing programme.

So the President's initiative constitutes a substantial increase in the pace of ABM research. But above all it means a marked change in the direction of U.S. policy. The question is whether or not the West European allies will benefit from this change. This question can only be answered if the military threat to Western Europe is viewed in the proper context. ABM weapon systems cannot be judged in isolation; they are closely related to other nuclear, chemical, and conventional weapons and are thus an integral part of the total force structure.

The need for the SDI

At an earlier stage I referred to the fact that higher growth rates in the 'classical' weapon systems permitted the Soviet Union both to modernize and expand its military forces. The balance of military power has consequently shifted in favour of the Soviet Union. At the strategic nuclear level the deployment of a new generation of ICBMs, and especially the 'heavy' SS18, is seen as a direct threat to the American Minuteman force. A fifth generation of ICBMs is now in process of development. As some of these missiles are mobile, the vulner-

ability equation will be yet more disadvantageous to the U.S. (28).

The same trend is apparent in the threatening nuclear forces. Although the deployment of the longer-range SS20 missile and Backfire bomber has received most publicity in the West, what is really happening is an across the board modernization. Since the mid-1970s some fifteen new weapon systems have been introduced, including cruise missiles (29). In comparison the Western record on TNF modernization can be described as patchy at best. As a result of both the Soviet modernization programme and the Western reluctance to introduce new weapon systems the long-time Western lead in TNF has been lost, and in most cases the Soviets have achieved a clear-cut superiority. The result is that the former 'balance of imbalances', in which superiority in the nuclear forces compensated for NATO's lack of conventional combat power, no longer exists.

This is doubly serious in view of the fact that in the conventional field another 'balance of imbalances', namely quality versus quantity is slowly eroding, partly because the high cost of military equipment induces many NATO countries to phase out older equipment at a slower rate than before.

The consequences of this continuing shift in military power are serious, for it undermines the credibility of NATO's strategy of deterrence and flexibility in response. Owing to the favourable 'correlation of forces' on the nuclear level Soviet strategists consider an early use of nuclear weapons by NATO to be highly unlikely. They feel this gives them an opportunity to escape the nuclear dilemma, especially as they believe their conventional forces could achieve a speedy victory. Surprise is considered to be the key to such a victory, one of the major elements of which is a massive attack with shorter-range ballistic missiles (SS21, SS22 and SS23) armed with *conventional* or chemical warheads. A barrage attack with these tactical missiles could cripple NATO's communications network and air defence system, particularly if the missile attack were to be followed up with successive waves of air attacks (30). Such an attack could

reduce NATO's ability to control the battle to the point where the defences could collapse at an early stage.

Thus I believe it to be essential for Western Europe to support one of the intermediate options of the SDI programme, namely a defence against tactical ballistic missiles. An alternative means of reversing the disadvantageous force trends, for instance increasing NATO's offensive nuclear potential, does not seem to be a viable option. The Soviet Union has shown that it can face up to competition in this area, and probably with less financial and political difficulty than that experienced in the West. The same is true of the second possible solution of increasing NATO's conventional forces to a level enabling them to withstand any form of conventional attack. This would be unaffordable. This does not mean that an improvement in the conventional forces is not all called for. It most certainly is, but it must be done in a way that is cost-effective. The minimum requirement would be to ensure that the prospects of success of a high-speed conventional offensive would dwindle in the eyes of Soviet planners to the point where the eventual use of nuclear weapons by NATO would seem almost certain.

By shoring up conventional defence, NATO would thus bolster the credibility of its nuclear deterrence. Viewed in this light, a defence against shorter-range tactical ballistic missiles is a crucial element in the credibility of NATO's agreed strategy (31).

A combination of American early warning surveillance and tracking satellites and weapons against shorter-range missiles for the defence of essential assets would seem to offer the best solution. To ensure allied cooperation the weapons could be of West European design (32). For such a 'strategy

denial' type of defence against aircraft and missiles a separate aerospace defence command could be set up within NATO. In view of the role the FRG would have to play in this type of defence such an organization should preferably be headed by a West German officer.

To sum up, I personally support SDI for the following reasons.

1. SDI is an effective counterweight against Soviet military doctrine and thus reduces the chances of war.
2. One of the early options of SDI, a defence against tactical ballistic missiles, is of vital importance for West European security.
3. SDI makes the long-term competition with the Soviet Union more manageable because it concentrates on technology areas in which the West is ahead. SDI thus offsets the Soviet advantage of high production rates for 'classical' weapons and nuclear missiles.
4. SDI is likely to have a profound influence on American industry as a whole. By adopting a 'wait and see' attitude, Western Europe would 'decouple' itself from the United States not only on the security level, but probably on the technological and economic levels as well.
5. SDI is the main American bargaining chip in the coming arms control talks. It could lead to a reduction of the 'heavy' counterforce ICBMs which constitute the most dangerous component of the Soviet offensive nuclear forces. If defensive systems which are cheaper than offensive nuclear forces could be developed, as seems likely, the competition between the two alliances could gradually change from an offensive emphasis to a more defensive one.

Notes

1. Ronald Reagan — Address to the Nation. *Department of State Bulletin* (1983)447.

2. Reagan (1) p. 447.

3. R. H. Schultz and R. Godson — *Dezinformatsia, active measures in Soviet strategy*. Pergamon-Brassey's, New York (1984).

4. Other signatories were: P. D. Grushin (designer of ABM-weapons), V. S. Semenikhin (C³ for ABM-systems expert), B. V. Bunkin (strategic defence radar expert), Ye. P. Velikhov (former director of the Troietzsk laser laboratory), N. G. Basov (laser weapons designer), A. M. Prokhorov (laser weapons designer), V. S. Aduvsky (laser battlesat research expert), V. P.

- Glushko (liquid rocket motors designer), O. K. Antonov (designer of military transport aircraft), A. S. Yakovlev (designer of fighter aircraft), Yu. B. Khariton (nuclear weapons expert), and M. I. Kabachnik (chemical weapons expert).
5. *NRC-Handelsblad* (1984)(28 Jan.)9.
 6. Viz.: explosive power generators, capacitors, electron ejectors, accelerators, flux compression to convert the energy, switching systems and pressurized lines to transfer the energy. *Aviation Week & Space Technology* (1977)(2 May).
 7. On 3 May 1977 President Carter stated that 'we do not see any likelihood at all, based on our constant monitoring of the Soviet Union as best we can, that they have any prospective breakthrough in the new weapon systems that would endanger the security of our country'. Cit. in: D. Baker — *The shape of wars to come*. Patrick Stephens, Cambridge (1981)152.
 8. B. R. Schneider — Space-based laser and the evolution of strategic thought, in: K. B. Payne (ed) — *Laser weapons in space, policy and doctrine*. Westview Press, Boulder (1983)171-174.
 9. *Hearings on Military posture before the Committee on Armed services, House of Representatives, Fiscal Year 1980*. US Gov. Print. Office, Washington DC (1979)2770-2771.
 10. The Americans built, for instance, a generator after the design of the Soviet physicist A. T. Pavlovsky. *Aviation Week & Space Technology* (1980)(28 July)39. In their White House neutral particle beam weapon project they only succeeded in getting the accelerator working properly after building a so-called radio frequency quadrupole from sketches taken from a Soviet scientific journal. *Aviation Week & Space Technology* (1980)(4 Aug.)63.
 11. In 1981, for instance, President Reagan declared that ballistic missile defence 'is not a technological stage where it could provide an adequate defence against Soviet missiles. For the future, we are not yet sure how well ballistic missile defences will work; what they will cost; how Soviet ballistic missile defences — which would almost certainly be deployed in response to any U.S. missile defence system — would affect U.S. and allied offensive capabilities and what would be the political ramifications of altering the ABM Treaty'. Cit. in: *Strategic survey 1983-1984*. International Institute for Strategic Studies, London (1984)46.
 12. J. Abrahamson — SDI and the new space renaissance. *Wireless Bulletin*. USIS, The Hague (1985)(22 Jan)4-5.
 13. The Scowcroft Commission, for instance, set up to forge a bipartisan policy on the American strategic forces, came on 6 April 1983 to the conclusion that *current technologies* offer no real promise of being able to defend the U.S. against massive nuclear attacks. *Hearings before the Committee on appropriations, Senate, Fiscal Year 1984*, US Gov. Print. Office, Washington DC (1983)73.
 14. Quoted by Caspar W. Weinberger in: Remarks prepared for delivery by the Secretary of Defense to the Aviation & Space Writers Association on 11 April 1983. *News Release*. Washington DC (1983)2.
 15. Abrahamson (12) p. 3-5.
 16. In his first Defense Report Secretary Weinberger stated, for instance (pp. I-22, 23): 'For the natural strength of free societies to prevail in the long run, our defense strategy must do two things. First, it must bring to a halt the further expansion and consolidation of the Soviet military empire, whether this expansion would proceed through direct Soviet military intervention (as in Afghanistan) or through less direct intervention (as in Angola, Nicaragua and elsewhere). Second, our strategy must see to it that the productivity and technological creativity of free societies are not exploited to make good the chronic deficiencies of the communist system. If the economy of the Soviet empire is propped up by Western credits, the Soviet Union is enabled to divert more of its resources to its military buildup. If the Soviet Union earns foreign currency by exporting raw materials to our allies, it can purchase more equipment to facilitate its arms production and give more to its client states. If it continues to obtain advanced technology from the West, it can later threaten us with the advanced weaponry'.
 17. *Hearings before the Subcommittee on International trade, finance, and security economics of the Joint economic committee, Fiscal Year 1982, Part 7*. US Gov. Print. Office, Washington DC (1981)266.
 18. *Soviet Military Power*, 3d ed. US Gov. Print. Office, Washington DC (1984)71-74.
 19. J. W. Kehoe and K. S. Bower — US and Soviet weapon design practices. *Int. Defense Rev.* (1982)(6)705-712.
 20. A. J. Alexander — *Decision-making in Soviet weapons procurement* (Adelphi papers 147/148). International Institute for Strategic Studies, London (1978/79)3.
 21. The Fletcher team on defensive technologies concluded that:
 1. *powerful new technologies are becoming available that justify a major technology development effort offering future technical options to implement a defensive strategy;*
 2. *focussed development of technologies for a comprehensive ballistic missile defense will require strong central management;*
 3. *the most effective system have multiple layers, or tiers;*
 4. *survivability of the system components is a critical issue whose resolution requires a combination of technologies and tactics that remain to be worked out;*
 5. *significant demonstration of developing technologies for critical ballistic missile defense functions can be performed over the next ten years that will provide visible evidence of progress in developing the technical capabilities required of an effective in-depth defence.*
 - J. C. Fletcher — *The Strategic Defense Initiative: defensive technologies study* (unclassified summary). Department of Defense, Washington DC (1984)2.
 22. Such near-term demonstrations could include, amongst other things:
 1. a space-based acquisition, tracking and pointing experiment (code named Talon Gold);
 2. a mega-watt class, visible light, ground-based laser demonstration (code name Alpha);
 3. an airborne optical adjunct demonstration;

4. a high-speed endoatmospheric, non-nuclear interception missile demonstration. J. C. Fletcher (21) p. 13.
23. Fletcher (21) p. 13.
24. F. S. Hoffman — *Ballistic missile defenses and U.S. national security*. FSSS, Washington DC (1983).
25. A defence against shorter-range systems 'addresses the pressing military need to protect allied forces as well as our own in theaters of operations from either non-nuclear attack. It would directly benefit our allies as well as ourselves. Inclusion of such an option in our long-range R & D program on ballistic missile defenses should reduce allied anxieties that our increased emphasis on defenses might indicate a weakening in our commitment to the defense of Europe'. F. S. Hoffman (24) p. 3.
26. *Strategic Survey 1983-1984* (11) p. 46.
27. *Defense against ballistic missiles: an assessment of technologies and policy implications* (unclassified summary report). Department of Defense, Washington DC (1984)I. Abrahamson outlines plan for space weapons. *Wireless Bulletin 4515* (1984)(91)3.
28. Two new ICBM's are being tested (SALT II allows the testing of one light missile). The SSX24 will probably be silo-deployed at first. Mobile deployment could follow several years after initial operational capability is achieved in 1985. This ICBM is likely to be more accurate than the SS18 Mod 4 and SS19 Mod 3. The SSX25 is approximately the same size as the US Minuteman III. It will carry a single reentry vehicle. The SSX25 has apparently been designed for mobile deployment, with a home base with launcher garages equipped with sliding roofs; massive, off-road wheeled transporter-erector-launchers, and necessary mobile support equipment for refires for the launcher. *Soviet Military Power* (18) p. 24.
29. *Strategic Rocket Forces*: SS20 IRBM. *Army*: SS21, SS22, SS23 SRBMs, 203 mm dual capable artillery. *Air Force*: Su17, MiG 23/27, Su24, Tu22M multiple role strike aircraft and bombers and AS6 ALCM (long range ASX15 in development). *Navy*: SSN12, SSN14, SSN15. SSN19 SLCM, Tu22M bomber (SSNX21 long-range SLCM in development).
30. J. G. Hines and P. A. Petersen — The Soviet conventional offensive in Europe. *Mil. Rev.* (1984)(4)2-29.
31. By deploying missiles that can be launched against both aircraft and tactical ballistic missiles preferential defence tactics could be used. The aim is to counter the most dangerous element of the Soviet conventional 'Blitzkrieg'-type offensive.
32. To this end a joint programme, such as the French 'Sol-Air-Future' project that was started in 1983, could be set up. This project has already been discussed with the FRG at official and industrial levels, and could probably be extended to include other West European countries as well. Another solution would be co-production of an American Patriot ATBM.

Krijgsmacht, politiek en militaire professie*

Voorbij dilemma, doch nieuwe complexiteit

dr. A. A. Klumper

luitenant-kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst

De naar het Westen overgelopen voormalige Chef van het Tsjechische leger Jan Sejna heeft in zijn boekje met de macabere titel „We will bury you” gezegd dat Nederland door de Russen als een van de zwakste schakels in de NAVO wordt beschouwd. Een van de redenen die zij daarvoor aanhalen is het feit dat het Nederlandse leger is voorbestemd om buiten de politiek te blijven en dat het welke regering ook zou dienen.¹ Van enig dilemma tussen politiek en krijgsmacht is in Nederland volgens de Russen geen sprake.

Professor Niezing echter spreekt hier vanochtend en zie: hij acht het dilemma wel aanwezig, maar dat is vervaagd of zelfs onoplosbaar.

Vraagt u mij waar ik sta ten aanzien van dit onderwerp, dan moet ik u zeggen dat het betoog van Niezing mij meer aanspreekt dan het standpunt van de Russen. Maar . . . dit woord kan natuurlijk niet uitblijven in mijn rol als coreferent . . . in de bijdrage van Niezing mis ik node de krijgsmacht. Die organisatie neemt hij maar amper mee in zijn analyses en beschouwingen, ondanks het feit dat het daarover óók gaat in ons thema. De voordracht van Niezing analyserend, kom ik namelijk tot de conclusie dat hij:

— een aantal politiek-maatschappelijke ontwikkelingen over vrede en veiligheid constateert; en dat hij

— het militaire beroep in relatie met die ontwikkelingen profileert.

U ziet het, hij maakt een grote sprong van het

* Bijdrage aan het congres „Krijgsmacht en politiek”, Den Haag, 16 november 1984; org. Stichting Maatschappij en Krijgsmacht.

¹ J. Sejna — *We will bury you*. Londen (1982)128.

maatschappelijke macroniveau naar het kleinschalige sociale microniveau. En dat doet hij te zamen met een flinke dosis kritiek op de militaire sociologie.

Kort samengevat: aan politiek-maatschappelijke ontwikkelingen knoopt hij rechtstreeks een beroepsbeeld vast, maar dat doet hij zonder de krijgsmacht als maatschappelijk verschijnsel en als organisatie van mensen daarbij te betrekken. Hij slaat aldus de belangrijke analyse-eenheid van het mesoniveau over. Die krijgsmacht lijkt in die benadering een constante, een „black box”; slechts een kunstmatige constructie (artefact) zoals Niezing zegt.

Maar met die handelwijze laat Niezing toch een paar belangrijke, met name sociologische, overwegingen links liggen die zeker van invloed zijn op de relatie tussen politiek, krijgsmacht en het militaire beroepsbeeld:

— de veranderingen in de samenleving hebben niet alleen hun invloed gehad op het dagelijkse reilen en zeilen van de krijgsmacht, maar vooral ook op de maatschappelijke positie en functie ervan binnen het totale veiligheidsbestel;

— de krijgsmacht is naar zijn mening een zinvolle realiteit en werkomgeving voor militairen en is daarmee een belangrijke voedingsbodem voor hun professionele oriëntatie.

Kortom, de militaire organisatie is een levend maatschappelijk verschijnsel met alle kenmerken van dien. De krijgsmacht is zo gezien kennelijk niet zo'n constante en speelt wel degelijk een rol binnen ons thema. Dat dit ook repercussies heeft voor de militaire sociologie behoeft, denk ik, weinig betoog.

Maar het betrekken van de krijgsmacht zelf, met substantiële betekenis voor ons thema, betekent wel dat de betrekkelijke eenvoud van het zojuist aangegeven model van Niezing plaats moet maken voor een zekere complexiteit, waarbij de touwtjes tussen politiek-maatschappelijke werkelijkheid, de krijgsmacht en de beroepsoriëntatie van militairen niet zo gemakkelijk rechtstreeks aan elkaar zijn te knopen.

Over die complexiteit, in wezen de verstrengeling van politiek en krijgsmacht in relatie tot de beroepsuitoefening, zou ik het met u willen hebben. In ieder geval schuif ik daarbij de krijgsmacht als wezenlijk element van ons thema tussen het niveau van de maatschappij en dat van de beroepsoriëntatie in. Daarbij moet ik wel vooraf opmerken dat ik ga spreken over bepaalde maatschappelijke en politieke processen. Die verlopen in werkelijkheid langzamer en zijn ingewikkelder dan mijn voordracht zou kunnen suggereren. Maar dan nu van wal gestoken!

Veiligheid en vrede benaderd als institutie

Veiligheid: daar heeft een mens behoefte aan. Die behoefte heeft zich in de loop van de tijd diep in de samenleving geworteld onder meer als de collectieve wens naar vrede. Deze wens is ouder dan wij allen te zamen en zal ook in de verre toekomst blijven bestaan. Zo ook het streven om in een of andere zinvolle vorm aan die wens tegemoet te komen, d.w.z. op gepaste wijze de vrede te bewaren. Het geheel van behoefte, collectieve wens en het eeuwige streven naar vrede kan worden aangeduid als een maatschappelijke institutie i.c. de veiligheidsinstitutie. Zij is in wezen tijdloos en voortdurend in ontwikkeling.

Anders is het gesteld met de concrete vorm en inhoud die aan het streven naar vrede worden gegeven. Die groeien met de tijd en de omstandigheden mee. Zij zijn afhankelijk van sociaal-culturele waarden en normen, technische mogelijkheden en zijn aangepast aan de noodzaak die in de tijd en situatie naar voren komt.

Bij een dergelijke concrete vormgeving van instituties spreken we van organisaties. Dat zijn dan

rationele constructies waarmee aan een institutie gestalte en kleur wordt gegeven. In organisaties worden instituties concreet herkenbaar, althans dat is de bedoeling. Als dat zo is, dan weerspiegelt de organisatie de institutie en is daardoor maatschappelijk en politiek aanvaard, anders gezegd: gelegitimeerd.

Vanuit de historie is de krijgsmacht in onze samenleving altijd gezien als de organisatie die bij uitstek geschikt is om de vrede te bewaren en de collectieve veiligheid te garanderen. Traditioneel was de krijgsmacht het laatste middel dat aan de politieke inspanningen werd toegevoegd om een conflict te beslechten.² De functie van de krijgsmacht lag in de aanvulling van politieke met militaire middelen op het hoogtepunt, zo u wilt op het dieptepunt van een conflict. De taak was het aangaan van het gevecht, het voeren van oorlog.

Ontwikkelingen

Voor na 1945, mede onder invloed van het bondgenootschappelijke karakter van defensie-inspanningen, zag men twee ontwikkelingen doorbreken.

Van lieverlee kreeg men inzicht in vele oorzaken van oorlog zoals honger, armoede, onderdrukking, schending van mensenrechten en het ontbreken van een adequate internationale rechtsorde.³ Op deze gebieden ontstonden er ook andere organisaties ten behoeve van vredesinspanningen, hetgeen zich ook manifesteerde in systematische politieke bemoeienis daarmee. Aldus werd ook op niet-militaire wijze getracht gestalte te geven aan de veiligheidsinstitutie. De krijgsmacht kreeg concurrentie en wel zodanig dat een klimaat ontstond waarin „voor- en tegenstanders van de krijgsmacht om het hardst belijden, dat zij nu juist de *echte* bijdrage tot de wereldvrede leveren”.⁴ De concurrentieslag bleek zo hevig dat zelfs complete remplaçanten van de militaire verdediging al of

² Vrije vertaling, doch naar mijn mening goed weergegeven intentie van von Clausewitz dat oorlog de voortzetting is van de politiek met inmenging van andere middelen.

³ Zie daarvoor de *Defensienota 1984*, blz. 7 en 29.

⁴ J. W. M. Schulten — Strategie en militaire geschiedenis. *Parade* (KMA) 4(1983)(2).

niet opnieuw de kop opstaken. Daarvan is de sociale of geweldloze verdediging een goed voorbeeld.⁵

Naast deze concurrentieslag ontloopte zich ook de alom bekende westerse verzorgingsstaat, waarbij de vele, grootschalige, en meestal collectieve, behoeften op economisch en sociaal gebied vooralsnog grotere maatschappelijke waarden vertegenwoordigden dan Defensie.⁶

Deze twee concurrentieslagen worden binnen ons bestel op politiek niveau gevoerd. Daar worden de prioriteiten gesteld en de keuzes gemaakt. En daarbij is defensie niet altijd zonder kleerscheuren eraf gekomen.⁷ Dat is vooral toe te schrijven aan de twijfels die rezen over de zinvolheid van de organisatie binnen de veiligheidsinstelling. De vraag leek gewettigd of in de krijgsmacht de veiligheidsinstelling nog wel kon worden herkend en gelegitimeerd. De belangrijkste argumenten daarbij zijn bekend:

- de bewapeningswedloop en de hedendaagse wapensystemen worden onveilig geacht dan de bedreiging die zij moeten wegnemen;
- minder gevaarlijke, andere inspanningen en organisaties ten behoeve van vrede en veiligheid bieden wellicht meer perspectief.

Veranderende doelstelling

De militaire defensie moest maatschappelijk gezien iets doen, wilde zij politiek en maatschappelijk

⁵ A. A. Klumper — *Sociale verdediging en Nederlands verzet '40-'45. Ideëel concept getoetst aan historische werkelijkheid*. Tilburg (1983).

⁶ G. Harries-Jenkins — *Western Europe, armed forces and the welfare state*. in: M. Janowitz (ed) — *Civil-military relations, regional perspectives*. Londen (1981)231-237.

⁷ Deze concurrentieslagen stimuleren ook dat militairen zich actief beijveren voor de bescherming van de functioneringsvoorwaarden van de krijgsmacht, met als kern het in stand houden van gevechtskracht voor het veiligheidsbeleid. Die ontwikkeling wordt signaleerd door Turpijn en door hem aangeduid als „professionele waakzaamheid“. Het is in wezen de professionele reactie op hetgeen hier in meer objectieve zin door mij met concurrentieslag wordt bedoeld, maar subjectief bezien is het een logische reactie van een beroepsgroep die tot dan toe binnen het vredes- en veiligheidsbestel een onbedreigd monopolie had. (C. F. Turpijn — *Beroepsoriëntatie van militairen*, in: H. J. H. Brentjes en C. F. Turpijn (red) — *Welzijn en krijgsmacht*. Deventer (1977)190).

lijk aanvaard blijven; en dat betekende veranderingen, vooral in de strategie en doelstellingen.

In de strategische concepties — die overigens in ons bestel voornamelijk door civiele politici worden ontwikkeld — gingen wij bijvoorbeeld van de strategie van de massale vergelding naar die van het aangepaste antwoord. In de doelstelling kwam ook verandering. Die werd verlegd van het voeren van oorlog naar het leveren van een bijdrage aan het voorkomen ervan en aan het politieke proces van crisisbeheersing. Dank zij deze veranderingen paste het imago van de krijgsmacht weer beter binnen de veiligheidsinstelling, waaraan zij immers herkenbaar gestalte moest geven om aanvaard te blijven.⁸

De gevaarlijke bewapening diende in deze nieuwe invalshoek ter afschrikking en zolang die werkt kunnen andere vredesstimulansen worden ontloopt, zoals ontwikkelingssamenwerking, diplomatiek overleg, sociaal-economische verdragen, culturele uitwisselingen enzovoort.

Met deze ontwikkeling werd defensie evenwel sterker dan ooit betrokken binnen de totale zorg voor (inter)nationale vrede en veiligheid. De slag om de politiek-maatschappelijke legitimiteit was gewonnen. Defensie bleef daarmee hoeksteen van vredes- en veiligheidsbeleid, zij het zowel in concurrentie als in samenhang met andere inspanningen voor vrede en veiligheid.

De verstrengeling met het politieke proces was daardoor echter intensiever geworden dan voorheen. Het evenwicht in die symbiose is af en toe nog wel een „delicate“ zaak, gezien bijvoorbeeld de rede van de toenmalige voorzitter van de Ko-

⁸ In dit verband kan de nieuwe NAVO-doctrine FOFA (Follow-on forces attack) niet alleen militair, maar ook politiek-sociologisch worden beoordeeld. Minder afhankelijk te zijn van kernwapens staat bij de meeste Europese landen hoog in het vaandel. Een „terugkeer“ naar conventionele middelen zou de maatschappelijke acceptatie (legitimiteit) van de krijgsmacht positief kunnen beïnvloeden, ook al zou dat hogere kosten meebrengen (ca. \$ 11 extra per inwoner). Dat neemt niet weg dat het (vermeende) offensieve karakter evenwel minder past binnen het institutionele kader van wat in onze samenleving met defensie of verdediging wordt bedoeld. Het gevecht om definitieve legitimiteit betreft derhalve de onderlinge afweging van: a. de trend naar meer accent op conventionele bewapening, b. de hogere kosten, c. de indruk van grotere offensiviteit.

ninklijke Vereniging van Marine-officieren in september 1983 en de storm van reacties die deze rede opleverde.

Professionele oriëntatie

De contouren van de militaire professie worden in het licht van het voorgaande duidelijk. Bij beroepsmilitairen zal een professionele oriëntatie moeten worden ontwikkeld die inhaakt op de geïntegreerde positie van de krijgsmacht binnen de politiek-maatschappelijke scala van veiligheids- en vredesactiviteiten. De militaire professie moet de grenzen van het slagveld overschrijden. „Het gehele politieke systeem wordt als het ware het slagveld”.⁹ En dat vereist dat militairen inzicht en feeling hebben ten aanzien van de nauwe banden die bestaan tussen krijgsmacht en het huidige politiek-maatschappelijk veiligheidsbestel, inclusief de processen die daarbij een rol spelen. Dat hieraan in de krijgsmacht aandacht wordt besteed staat voor mij buiten kijf.¹⁰ De vraag of het voldoende is laat ik thans voor wat hij is.

Professor Niezing bedoelt in zijn betoog deze oriëntatie als hij zich buigt over een nieuw beroepsbeeld. Dat is „de militair als vredes- en veiligheidsspecialist” in dialoog met onder andere vele andere maatschappelijke groeperingen, over de maatschappelijke problematiek van vrede en veiligheid. Daarbij zal hij bereid moeten zijn ook de noodzaak van de krijgsmacht ter discussie te stellen: tegenover zichzelf en tegenover anderen. Het is het beroepsbeeld dat, gezien die ontwikkelingen, op het eerste gezicht het meest voor de hand ligt.

Toch denk ik dat hij met de introductie van dat militair beroepsbeeld, dat uitsluitend lijkt te zijn gebaseerd op maatschappelijke ontwikkelingen —

⁹ S. Sarkesian — Evenwicht en verlichte pleitbezorging: een nieuw model voor de militaire professie, in: J. S. van der Meulen (red) — *Beroep: militair*. Stg Maatschappij en Krijgsmacht, Den Haag (1983)89.

¹⁰ In dit opzicht stemmen de inrichting van de nieuwe officiersopleiding sinds 1961 aan de KMA en de studie over de zg. derde doelstelling binnen de Nederlandse Officieren Vereniging (NOV) tot optimisme. Wat het laatste betreft, zie: *Carré* 4(1981)(6), waarin het uitstekende eindrapport van de werkgroep „Derde doelstelling” is gepubliceerd.

en dat is gericht op de militair als vredes- en veiligheidsspecialist — een „Fremdkörper” scheidt binnen het denken over vrede en veiligheid. Anders gezegd: ik ben bang dat hij met dat beeld niet aansluit op wat de huidige veiligheidsinstelling verlangt van de krijgsmacht en haar professionele leden.

Krijgsmacht en vrede

Om dat nader toe te lichten zou ik met u een globale analyse willen uitvoeren van de huidige veiligheidsinstelling. De veranderingen daarin hebben namelijk ervoor gezorgd dat de krijgsmacht primair een oorlogsvoorkomende taak heeft gekregen naast de bijdrage die zij moet leveren aan het proces van crisisbeheersing. Uiteindelijk is daarmee de afschrikking het doel van de organisatie binnen de veiligheidsinstelling.

Binnen deze instelling is vrede echter meer dan de afwezigheid van oorlog. Aan vrede wordt in onze samenleving, zoals gezegd, op verscheidene manieren gedacht en gewerkt. Uiteindelijk hoopt men mede daardoor te komen tot een zekere stabiele vredessituatie die men positieve vrede, associatieve of dynamische vrede zou kunnen noemen.¹¹ Deze vredessituaties stelt men tegenover bijvoorbeeld de negatieve vrede, waarmee men dan labiele vredessituaties bedoelt, in dit geval de afwezigheid van oorlog.

Belangrijk hierbij is te constateren dat er kennelijk lagere en hogere niveaus van vrede zijn. Het kan bijna niet anders of de hogere niveaus veronderstellen dat de lagere vredesniveaus zijn gerealiseerd. Het is immers ondenkbaar dat positieve vrede kan worden gerealiseerd zonder dat aan de voorwaarde van negatieve vrede is voldaan. Hogere vredesniveaus zijn zo gezien doelen op langere termijn. En op weg naar die doelen past het een samenleving ook garant te willen staan voor de benedengrens. Zonder die garantie lijkt het ontwikkelingsproces naar de hogere vredesniveaus vooralsnog onuitvoerbaar.

¹¹ Deze typologieën zijn terug te vinden in: B. V. A. Röling — *Inleiding tot de wetenschap van oorlog en vrede*, 2e dr. Assen (1970)60 e.v.

Ik acht het legitiem te stellen dat in de huidige veiligheidsinstelling de krijgsmacht op die benedengrens moet passen. Zij voorkomt daarmee oorlog. Daardoor scheidt de militaire organisatie de voorwaarden dat andere inspanningen voor vrede en veiligheid zich kunnen ontplooiën en wellicht de hogere niveaus van vrede kunnen realiseren. Op welke termijn dat kan wil ik hier voorlopig in het midden laten.

Het garanderen van de benedengrens is in de huidige samenleving de centrale opdracht van de krijgsmacht binnen de veiligheidsinstelling. Dat geschiedt in de vorm van afschrikking; maar die moet wel werken. Dat betekent dat de bereidheid en de bekwaamheid tot het voeren van een eventuele oorlog duidelijk zichtbaar moet zijn.

Een militaire organisatie zal zich in alle opzichten daartoe moeten voorbereiden, door middel van het ontwikkelen van een adequate organisatie, zij zal voldoende moeten zijn bewapend en goed bemand, uitstekend zijn opgeleid en getraind. De zorg voor de slagkracht en voor het afschrikwend vermogen van de militaire organisatie komt derhalve voort uit de maatschappelijke veiligheidsinstelling en is daardoor ook de politieke opdracht van de krijgsmacht. De verantwoordelijkheid van bevelhebbers en commandanten voor een goed draaiende organisatie is daarom niet zonder meer te herleiden tot het apolitieke d.w.z. instrumentele denken van Huntington¹², noch tot technocratische beroepsblindheid, zoals men ook wel eens hoort. De houding van professionele militairen is wel degelijk terug te voeren tot politieke fundamenteën en hoort dus gewoon bij hun beroepsoriëntatie. Zonder die dimensie wordt naar mijn mening de eerder gesignaleerde „Fremdkörper” gecreëerd.

Dat spreekt eens te meer wanneer het onverhoopt toch tot een gewapend conflict zou komen. De afschrikking heeft dan niet gewerkt; de krijgsmacht heeft dus politiek gefaald. Zij heeft de minimumvredesgrens niet kunnen handhaven en daarmee niet voldaan aan de eerste doelstelling van de veiligheidsinstelling: het voorkomen van oorlog.

¹² S. P. Huntington — *The soldier and the state*. Cambridge, Mass. (1957).

De krijgsmacht moet dan aan, nee, letterlijk *in* de slag.

Daarmee zijn in mijn visie ook de voorwaarden verdwenen waarbinnen andere vredesinspanningen de hogere vredesniveaus zouden kunnen bereiken. Zo daartoe nog gelegenheid zou zijn is het een kwestie van uithuilen en opnieuw beginnen.

Consequenties

Het zal duidelijk zijn dat in de kwaliteit van de krijgsmachtorganisatie de realisatie van de huidige politieke doelstelling besloten ligt. Daarmee lijkt de veel gehoorde opvatting, dat de vaktechnische oriëntatie van de militaire „professional” hetzij achterhaald is, hetzij de huidige vredespolitiek niet zou dienen, ongegrond. U zult daarmee begrijpen dat ik de zorg voor kwaliteit van de krijgsmacht van professionele militairen niet wil kwalificeren als ideologische redeneringen ter continuering van eigen positie of zelfs als rechtvaardiging daarvan. Het is een logisch gevolg van de politieke en maatschappelijke opdracht tot handhaving van de minimumvredesgrens.

Deze verantwoordelijkheid gaat de professionele militair het eerst aan en niet het algemeen maatschappelijk denken over vrede en veiligheid, zoals Niezing meent.

Gezien mijn uitlatingen van zojuist acht ik het in dit kader ook legitiem dat de militaire sociologie als sociale bedrijfskunde haar bijdrage levert aan een militaire organisatie van goede kwaliteit. Dat neemt niet weg dat die interne oriëntatie niet haar enige opgave is. De tweede is wel degelijk gelegen in „de discussie met de samenleving en de betrokkenheid met de maatschappelijke problematiek van vrede en veiligheid”, zoals Niezing naar voren heeft gebracht. Ik ben het met hem eens, dat het tot nu toe in de militaire sociologie daaraan grotendeels heeft ontbroken. Wellicht is de naam „militaire sociologie” misleidend en zou het beter zijn die optiek om te dopen tot „defensiesociologie”. Zij heeft zeker bestaansgrond naast de traditionele, meer bedrijfsgerichte militaire sociologie. Een dergelijke defensiesociologie moet echter wel

vertrekken vanuit de empirie van het bestaan en functioneren van de krijgsmacht en haar veranderende positie en functie binnen het veiligheidsbestel. Anders heeft die sociologie geen bestaansgrond, noch een anker en zal zij worden opgeslokt door een algemene en normatieve macrosociologie, politicologie of polemologie.

Professionele bekwaamheid

Ik kom nu tot de professionele oriëntatie van de militair op grond van mijn betoog. Het zal u duidelijk zijn dat ik zoek naar iemand die op de eerste plaats verantwoordelijk wil en kan zijn voor zijn organisatie en voor zijn mensen. In dat verband moet mij van het hart dat professor Niezing deze psychologische dimensie — de betrokkenheid bij het werk, verantwoordelijkheid voor mensen en de wil er gezamenlijk iets van te maken — in zijn benadering wat heeft onderbelicht.

Kennis van en verantwoordelijkheid voor de organisatie moeten evenwel duidelijk zijn geplaatst in het kader van de politieke opdracht van de krijgsmacht, te weten de afschrikking teneinde oorlog te voorkomen. In dat opzicht moet hij kunnen begrijpen en aanvaarden dat bijvoorbeeld geavanceerde technische militaire middelen wellicht minder noodzakelijk hoeven te zijn indien effectiever gebruik van, zeg maar doodgewone, middelen mogelijk is. Het mag niet de honger zijn naar alleen maar meer en beter technisch materieel om de *slag* in te gaan, maar om de uitgekende dosering om maximale afschrikking te bereiken. Die twee behoeven niet beslist samen te vallen.

Voorts zal de militaire professional zijn positie binnen de samenleving moeten kunnen bepalen. De wortels daarvan liggen in de veiligheidsinstelling en hij zal zich moeten realiseren dat van daaruit de samenleving zijn doelstelling bepaalt, dat wil zeggen van de organisatie waarin hij werkt. Daarbij moet het hem duidelijk zijn dat het monopolie ten behoeve van vrede en veiligheid niet alleen in handen is van de krijgsmacht. Diskwalificatie a priori van andere vredespogingen moet hem daarom vreemd zijn. Hij zal uit inzicht in analyses van maatschappelijke situaties en processen dergelij-

ke activiteiten een sterkere of zwakkere betekenis kunnen toekennen in het maatschappelijke streven naar duurzame vrede. Hij zal de relaties van deze activiteiten met de krijgsmacht moeten kunnen leggen en zo nodig moeten stimuleren.

Het lijkt erop dat deze kwaliteiten in de opsomming nevensgeschikt zijn. Dat bedoel ik echter niet. In mijn gedachte is het een aantal concentrische cirkels waarvan de kern de professionele verantwoordelijkheid voor de organisatie is.

De volgende schil is die van de politieke verantwoordelijkheid van de organisatie en de derde die van de maatschappelijke d.w.z. institutionele context. Alles natuurlijk in de juiste omvang en dosering. Ik denk dat wij dit ideaalbeeld nooit zullen zien. Het risico van overaccentuering van een of twee van de drie schillen ten koste van de andere zit er dik in, maar ik acht in deze formule de echte professionaliteit van de militair besloten. De vereiste vakbekwaamheid is dus breder dan weleer; het militaire beroep is er niet gemakkelijker op geworden en zeker complexer. Een dergelijke vakbekwaamheid zal — in al haar complexiteit — evenwel uitgangspunt moeten zijn bij opleiding, vorming en begeleiding in de praktijk, van onze beroepsofficieren en -onderofficieren.

Geen vervagend dilemma, doch complexiteit: samenvatting

In het begin van mijn betoog heb ik u gewezen op de complexiteit van het thema. Ik wil nu daarop in een vergelijking en als samenvatting terugkomen.

De krijgsmacht is geworden tot een actief medespeler op het toneel van de vredes- en veiligheidspolitiek. Zeker van onze professionele militairen vragen wij kennis, inzicht en bekwaamheden om zich op dat toneel te bewegen. Dat neemt niet weg dat er binnen het drama ook een specifieke rol, ja zelfs een hoofdrol voor de krijgsmacht is weggelegd. Daarvoor vragen wij van onze militairen een rolvastheid van jewelste. Tegelijkertijd oog te hebben voor het gehele toneelstuk en voor de eigen rol is een moeilijke aangelegenheid, en daarin

ligt naar mijn mening de complexiteit die ik heb willen aanduiden.

In de echte toneelwereld heeft men een regisseur om aan beide verantwoordelijkheden tegemoet te komen. De krijgsmacht moet het allemaal alleen opknappen. Daartoe zal zij bij haar leden een professionele houding moeten ontwikkelen die getuigt van beide verantwoordelijkheden in het juiste perspectief en in afgewogen doseringen.

Spreeken over het klassieke dilemma betekent dat

wij voor een moeilijke keuze zouden staan: het toneel of de rol. De ontwikkelingen van de krijgsmacht binnen het huidige institutionele en politieke bestel laten ons geen keuze. Ook de militaire sociologie dient om die reden niet tot een benaderingswijze te worden beperkt. Het klassieke dilemma is voorbij, en dat is méér dan vervaagd.

Wij hebben de uitdaging van de complexiteit te aanvaarden en adequaat tegemoet te treden.